

Od konca do kraja (42)

Od konca 2020. ljeta do kraja 2021., jubilarnoga ljeta austrijske Savezne Zemlje Gradišća, smo u prik 40 nastavkov pokušali pokazati iznimnu jubilarnu situaciju ove zemlje unutar tradicionalne Austrije, a posebno na stanje Gradišćanskih Hrvatov, ko su raskinuli po Prvom svjetskom boju na kusiće. Gradišće se velikom izložbom u Solunku i popratnim debelim katalogom »*Burgenland schreibt Geschichte 1921-2021.*« – u kom su dostale svoje mjesto sadašnje i bivše jezične i kulturne grupe zbog kih govoru svenek, 'većjezična' pokrajina – spomenulo ove obljetnice. No, moramo svakako naglasiti, da su izložba i katalog fokusirani na većinsku austronimšku grupu povijesti i kulture.

HRVATSKI NOVINA smo pokušali neke izostavljene, mutno poznate i formulirane sadržaje nešto malo rasviti ali istovremeno priznajemo, da se to ne uroda u svakom slučaju. Osebito onda ne ako napustimo historične fakte i idemo u ideološku diskusiju. Zato moramo gledati i ovu seriju o „100-ljetnom Gradišću“ samo za mozaike, male kamenčiće iz kih bi se morala sastaviti cjelovitija, harmoničnija slika, složiti dosadašnje spoznaje u snopić, ar svaka generacija mora svoju povijest, kulturni razvitak, svoje bogatstvo na novič ispitati i provjeriti.

Još nešto smo morali ustanoviti, da premalo, nejasno, čudakrat nepromišljeno gledamo na našu prošlost i sadašnjost a uz to gizdavo izdignemo neke aspekte i da nas s različiti strani dobro manipuliraju, peljaju za nos, zato veli pjesnik: *Sliši mu za nos konop / Kot medvidu: skoči, hop! / Lijena vrića, skoči, hop! (Hop!).*

Nismo se jako pitali, kako je prošlo onim ki su ostali s druge strani austrijske grani-

ce. Da li razumimo ponašanje Hrvatov u Pinka dolini u pobjnom odsiku prvoga vrime-na, kako su se čutili Čunovci kad su je 1947. priključili Čehoslovačkoj. Kako su mislili, ponašali se Filešci pri ispitivanju pogranične komisije ili Koljnofci za vrime glasovanja u Šopronu? Jako naginjemo na naše osvidočenje, ar imamo većinu u Gradišću i nekako doli gledamo, smanjivanjem govorimo drugim i dociramo svoja mišljenja. I to bi se moralo sumirati na svakom polju, po-

neispunjena, na cjelovitu sinkronizaciju po 500 ljet postojanja u ovoj krajini. Još nas ima, još postojimo, još vjerujemo u našu budućnost!

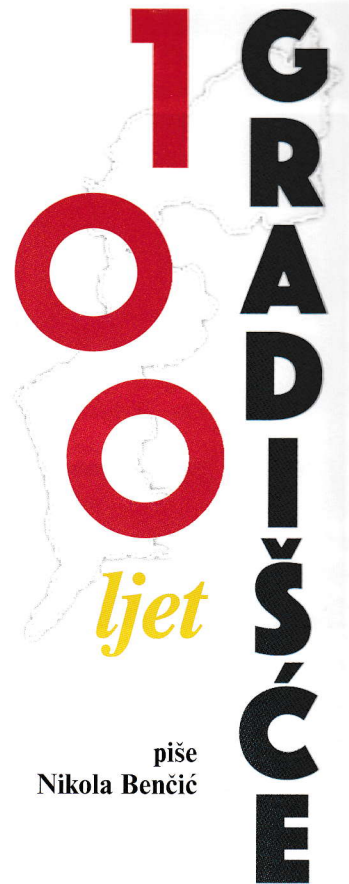
Osobno sam se jako veselio svakomu odzivu, primjedbi dopuni, kritiki, nezadovoljstvu na seriju. Akoprem sam si čudakrat mislio da to nije moguće, da su svi ki su (morebit) čitali seriju sporazumni s tim što sam pisao. Otvoreniju diskusiju sam si očekivao u korist našega naroda. Toliko svega lipoga ali i tužnoga sam mogao zviditi u pisanju doprinosov (ke druge narodnosti ne spominjaju).

Jedna od pločov s navodno „tipičnimi“ riči na četiri jezici u Gradišću, na hrvatskom, mađarskom, nimškom i roman u izložbi u Solunku

litički, kulturno, u vjeri, športu, običaji... na svakom polju našega skupnoga života. Stara mi je želja, morebit nikada

Za neke doprinose sam tribao samo nekoliko uri ali na neki sam se mučio dane dugo. Morao sam ustanoviti, da

smo jako slabi u dokumentaciji i arhivskom materijalu. Nije u smislu ili korist većinskoga naroda, niti na jednoj ni drugoj strani ne, prikupljati dokumentaciju o svoji manjina. Najlipše bi bilo pozabiti je, osebito ako nimamo potvrđov za njev postanak. A i sami smo si puno materijala, dokumentacije zničili, ar smo mislili to je „lim i lom“, smeće i kraj s njim, skidati pisarnice, arhive, ar nam ta klumpet samo zauzima mjesto u potrebnom prostoru modernoga smeća. Svaki, zaistinu svaki, listić o nami je vridan dokument našega postojanja. I zato sam bio čudakrat izvan sebe i tužan kada sam vidio i su mi povidali, kako su zahadjali s našom materijalnom prošlošćom.

Na koncu i kraju se kanim najsrdačnije zahvaliti na svakoj droptinki primjedbe, strpljenom čitanju, jadovitom komentaru za sebe ili drugim izraženomu, to nas drži na životu i svidoci o kreativnoj snagi. Ganim se skupno u slijedećih 100 ljet, u ufanju i razumivanju u srićnije, veselije, zdravije novo lje! □